

Vetlanda kyrka

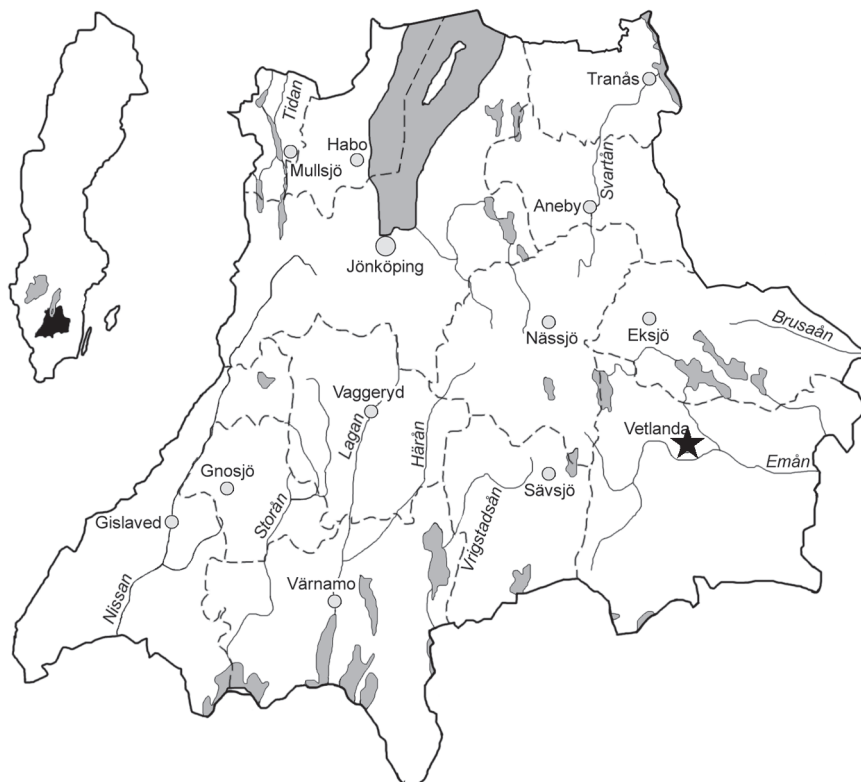
Antikvarisk medverkan i samband med
uppförande av förråd i vapenhuset

*Vetlanda stad i Vetlanda kommun,
Jönköpings län, Växjö stift*

Vetlanda kyrka

Antikvarisk medverkan i samband med
uppförande av förråd i vapenhuset

*Vetlanda stad i Vetlanda kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport och foto: Britt-Marie Börjesgård
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

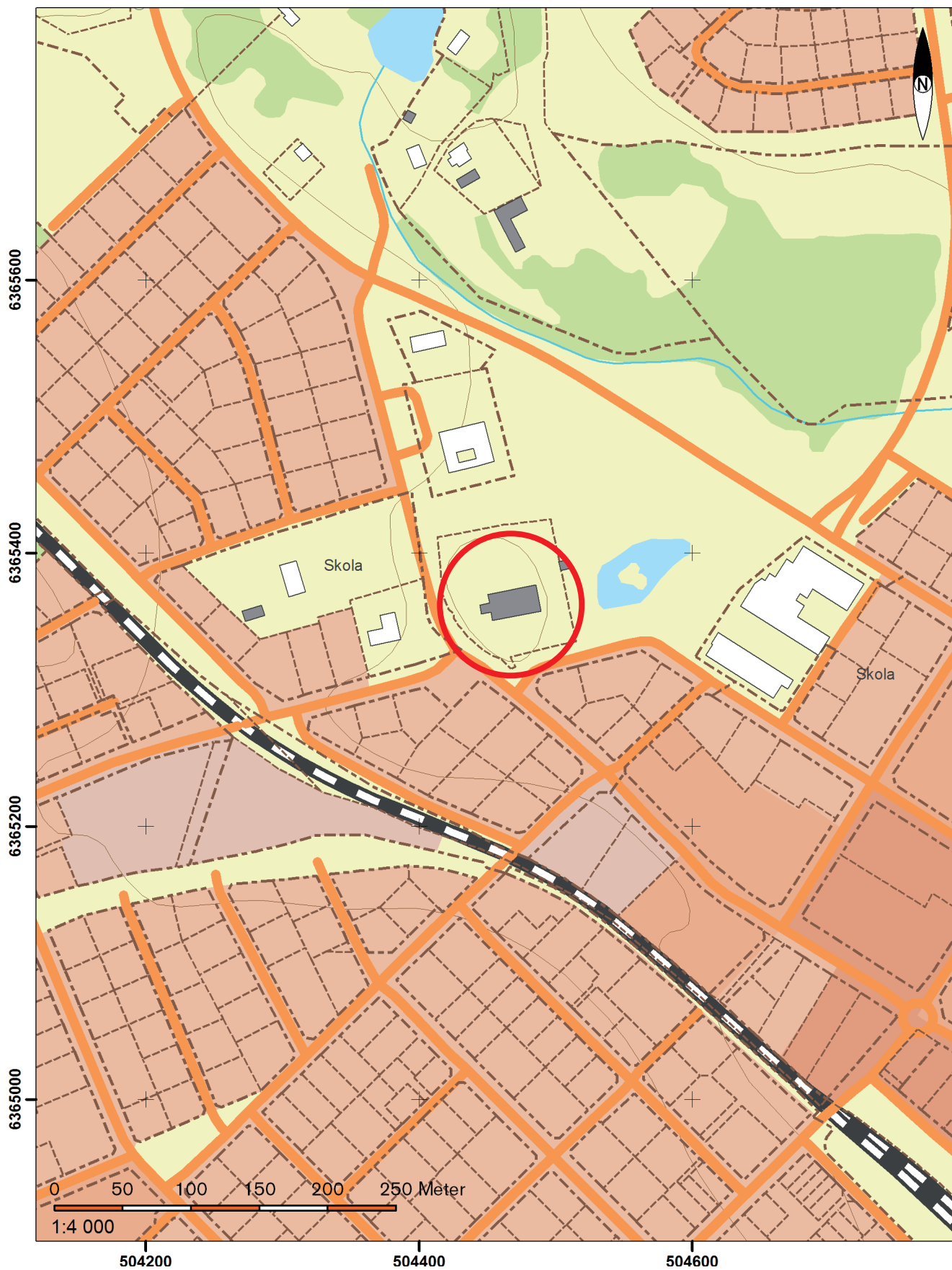
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2016

Innehåll

Inledning	5
Syfte	5
Historik	5
Före åtgärd	5
Omfattning och vidtagna åtgärder	6
Förråd	6
Upphängning av kyrkklocka	7
Anslagstavla	7
Sammanfattning	7
Utvärdering	7
Referenser	8
Arkiv	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8
Bilagor	9
Bilaga 1 Fotografier från slutbesiktning	9
Bilaga 2 Ritning	12
Bilaga 3 Principskiss	12

Utdrag ur digitala fastighetskartans blad Verlanda: 63F 6aS och 63F 6aN.

Inledning

Länsstyrelsen lämnade i beslut daterat 2015-03-13, tillstånd till byggnation av ett nytt förrådsutrymme i Vetlanda kyrka, dnr 433-7948-2015.

Tillståndet gällde för uppförande av ett nytt förråd i kyrkans vapenhus. Som villkor gällde bl.a. att arbetena till viss del skulle utgå från uppgifter från Eriksson & Lönn AB, daterat 2014-11-06 samt från ritningsförslag upprättat av Byggnadsbyrån daterat 2014-11-06, i övrigt från principskiss framtagen av länsstyrelsen genom Erik Blomqvist, daterad 2015-03-13. Vidare skulle arbetena ske med antikvarisk medverkan och dokumenteras.

Antikvarie Britt-Marie Börjesgård har på församlingens uppdrag följt arbetena och sammanställt rapporten.

Syfte

Syftet med åtgärden var att ordna ett fungerande stolsförråd, ett förråd som samtidigt inordnade sig i rummet.

Historik

Vetlanda kyrka har anor från medeltiden, tornet är bevarat från denna tid. Kyrkan i övrigt har förändrats i omgångar, med den senaste stora omgestaltningen vid 1900-talets början då kyrkan fick sin karaktäristiska treskeppiga form.

Kyrkan restaurerades 2014 och fick då en ny färgställning i kyrkorummet. Kyrkan saknade dock förrådsutrymmen i markplan för bland annat extrastolar. Stolarna har förvarats bakom en skärm i vapenhuset, men detta har gett ett något oroligt och stökigt intryck. Efter samråd med länsstyrelse konstaterades att det var svårt att finna andra lämpliga utrymmen i kyrkan för detta än i just vapenhuset.

Vapenhuset före åtgärd. De skärmar som användes för att skärma av det tidigare provisoriska stolsförrådet är uppställda.

Vapenhuset före åtgärd, med den tidigare klockställningen i förgrunden.

Före åtgärd

Vetlanda kyrka hade relativt ont om förrådsutrymmen då i stort sett samtliga rum i kyrkobyggnaden nyttjades för verksamhet. Inför åtgärden förvarades extra stolar bakom en skärm i vapenhuset, vilket bidrog till ett rörigt och inte så välkomnande första intryck av kyrkan. Vapenhuset nyttjades även som utställningsyta. En äldre kyrkklocka visades tillsammans med ett fragment av en runsten. Klockan, som antas vara gjuten under 1500-talet, hängde i en för ändamålet specialbyggd golvstående ställning av vitlaserad ek.

Omfattning och vidtagna åtgärder

Förråd

Ett förråd uppfördes i vapenhusets sydöstra hörn. Förrådets stomme byggdes upp av regler och kläddes utvändigt med stående träpanel av varierande bredder. För att svara mot formen av det medeltida trapptornet i vapenhusets sydvästra hörn fick också förrådet en run-

dad form. Förrådets väggar byggdes från golv till tak. För att undvika håltagning i murarna förankrades regelstommen i kalkstensgolvet och i undertaket av trä.

Dörren in till förrådet gjordes som en luckdörr i panelen med traditionella gångjärn och ett regellås. Ett enkelt "vindsutrymme" inreddes i förrådets övre del. Detta nås via en lucka över dörren.

Panelen målades med linoljefärg i samma kulör som väggen. Golvlisten marmorades mot den befintliga kalkstenssockeln och taklist utformades och målades lika befintligt.

Material: Panelen, linoljefärg, blandad av brytpastorna 4ok + 7 sv Engvall & Claesson, Golvlist, linoljelasyr, kulör grå NCS 3500 N. Takbjälke och taklist, linoljelasyr, mörkbrun. Målningsarbetena utfördes av Berne Fridell, Fridells måleri, Vetlanda.

Upphängning av kyrkklocka

Den medeltida klockan som sedan tidigare hängde i en för ändamålet specialbyggd golvstående ställning fick en ny upphängning som integrerades i förrådet och frigjorde golvytan. Klockan hängdes i en bjälke som infogades i förrådet. Bjälken är fäst i taket över förrådets vindsutrymme och över klockan med ett smitt järnstag samt vilar på förrådets väggkonstruktion. Bjälken går över rummets längd för att ge intryck av att vara infäst i muren, vilket den dock inte är. Smidet till upphängningen utfördes av Roland Svensson, Stensjöns Smedja.

Den tidigare klockställningen demonterades och sparades. Ställningen förvaras i förrådsbyggnaden på kyrkogården då det inte fanns plats i tornrummet.

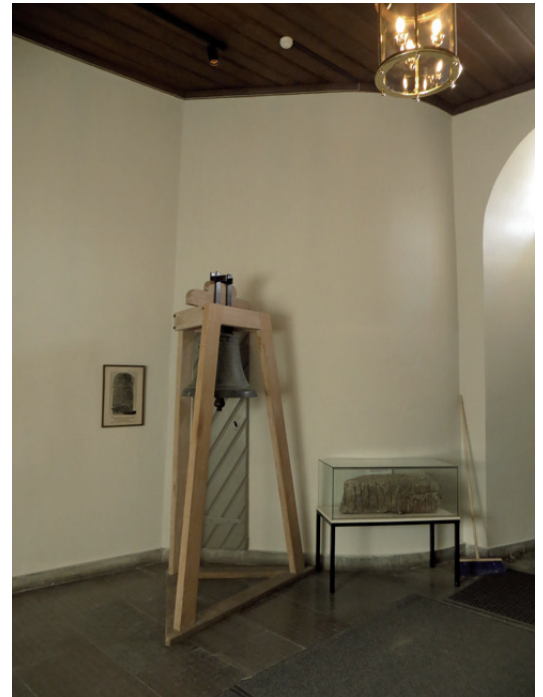
Ny anslagstavla

En anslagstavla sattes upp på förrådsväggen. Tavlan är gjord av linoleum, vilket gör att den har gått att forma efter den svängda väggen. Mattan heter corklinoleum och ingår i Forbos sortiment. Tavlan valdes i en varm grå kulör, nr1110 som ansluter mot golvlist och dörrar. Anslagstavlan är skruvad i underlaget.

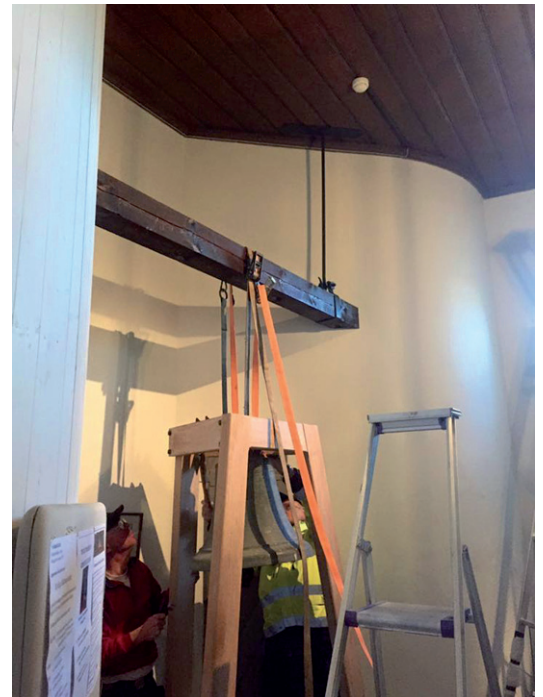
Sammanfattning

De aktuella arbetena har innefattat:

- uppförande av ett förråd i vapenhuset med regelväggar, klädda med träpanel från golv till tak
- ny upphängning av äldre kyrkklocka, i anslutning till förrådet
- målning av förråd
- uppsättande av en anslagstavla

Klockställningen i vapenhuset före åtgärd. Den rundade formen i muren är det medeltida trapphuset.

Upphängning av klockan. Foto: Stensjöns Smide.

Utvärdering

Slutbesiktning av de utförda arbetena genomfördes den 10 mars 2016. Vid besiktningstillfället deltog, från samfälligheten vaktmästare Inger Lindberg, Sofie Lönn, Eriksson & Lönn Bygg AB och antikvarie Britt-Marie Börjesgård, länsmuseum.

Samfälligheten har utsett Jönköpings läns museum, Britt-Marie Börjesgård till antikvarisk medverkande. Länsmuseum har följt de utförda arbetena i samråd med entreprenör och beställare.

Vid slutbesiktningen noterades att arbetena var väl utförda. En smärre anmärkning gjordes, regeln till den övre luckan behövde justeras, vidare skulle en skriftlig materialspecifikation avseende målningen lämnas till länsmuseum.

Länsmuseets generella synpunkt var att arbetena var väl utförda och i enlighet med länsstyrelsens beslut och de av länsmuseum preciserade anvisningarna. De slutförda arbetena hade genomförts på ett antikvariskt tillfredsställande sätt och godkändes därför.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum. Topografiska arkivet.

Tryckta källor

Sörensen, Mattias. 2007. *Kulturhistorisk karakterisering och bedömning Vetlanda kyrka*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2007:2.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens tillstånd, belysning:433-7948-2015
 JLM dnr:97/15
 Beställare:Vetlanda kyrkliga samfällighet
 Byggtreparten:Eriksson & Lönn Bygg AB. gnm
 Robert Edvardsson
 Projektledare:Sofie Lönn, Eriksson & Lönn
 Bygg AB
 Smide:Roland Svensson, Stensjöns
 Smedja
 Målning:Fridells måleri, gnm Berne Fridell
 Antikvarisk medverkan:Britt-Marie Börjesgård
 Rapportansvarig:Britt-Marie Börjesgård
 Foto:Britt-Marie Börjesgård
 Slutbesiktning:10 mars 2016
 Län:Jönköpings län
 Kommun:Vetlanda kommun
 Socken:Vetlanda stad
 Fastighetsbeteckning:Tjustkulle 1:3
 Belägenhet:Digitala fastighetskartans blad
 63E 9fN.

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Bilagor

Bilaga 1. Fotografier från slutbesiktning den 10 mars 2016.

Översikt från väster över det nya förrådet.

Förrådet med stolarna.

Genom den övre luckan kan man se bjälken för klockupphängningen.

Förrådets regelkonstruktion.

Anslagstavlan i linoleum följer väggens rundade form.

Förrådets dörrar låses med en traditionell regel.

Dörrarna utfördes som luckor i panelen.

Förrådets träsockel målades mot kalkstenssockeln.

Den medeltida klockan i sin nya upphängning.

Klockan fästes i två smidda järnbyglar.

Bjälken fästes med ett järnstag i taket.

Byglarna trädde igenom klockans upphängningsöglor

Översiktsbild av vapenhuset med det nya förrådet och klockan.

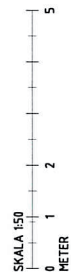

Bjälkens infästning i den andra änden, bjälken fästes och kilades med plankor mot förrådet och taket.

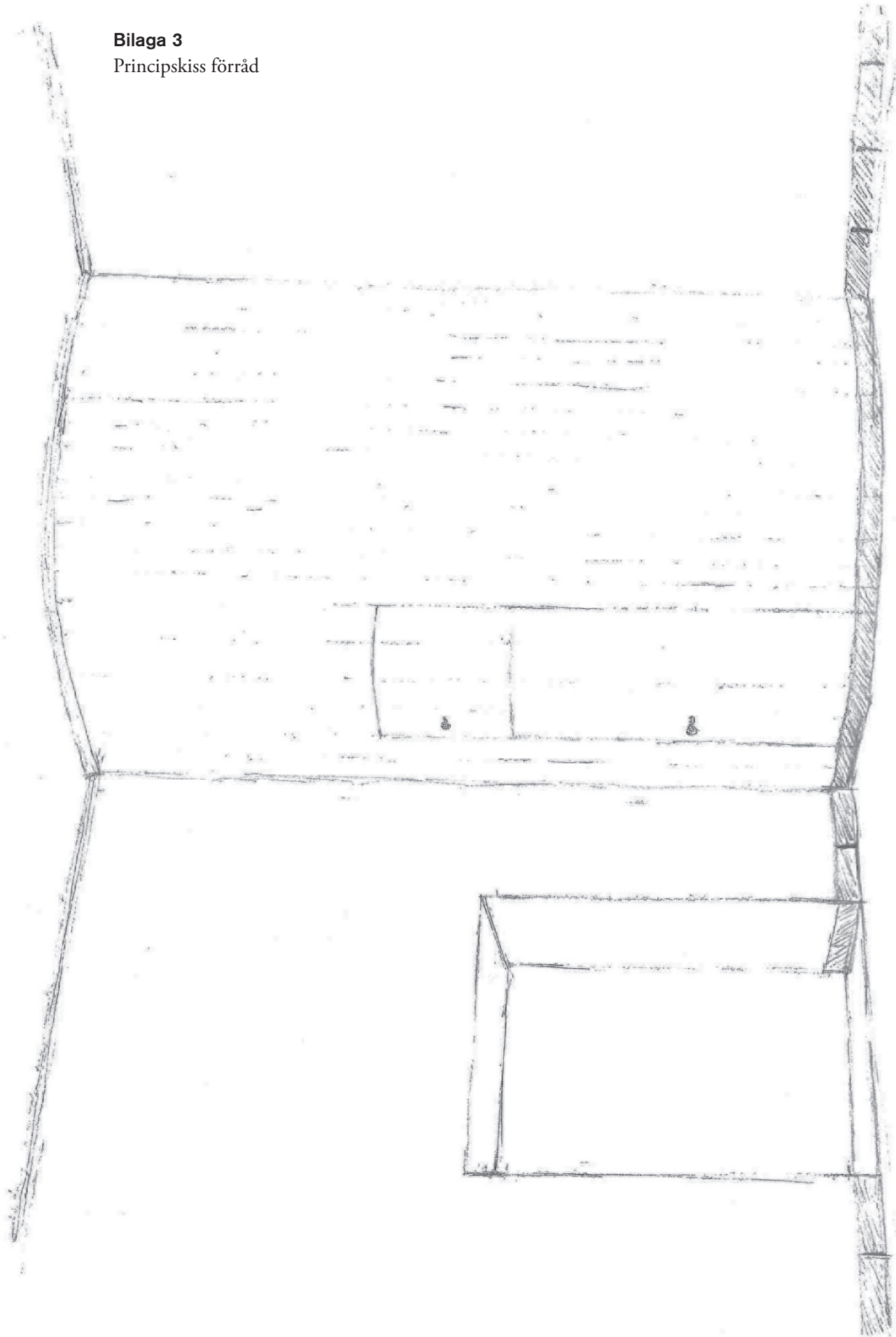
Förrådet med anslagstavlan och klockan med dess upphängning.

~~Ritning förråd, Byggnadsbyrån~~

[illegible]

Bilaga 3
Principskiss förråd

Enil Blomqvist
2015-03-13

Principskiss 2

Under 2015–2016 uppfördes ett nytt förråd för förvaring av stolar i vapenhuset i Vetlanda kyrka. I anslutning till åtgärden fick också den medeltida klockan en ny upphängning.